

KS. GINTER DZIERŻON

Wydział Prawa Kanonicznego

Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

NIEWAŻNOŚĆ AKTU PRAWNEGO DOKONANEGO POD WPLYWEM PRZYMUSU (KAN. 125 § 1 KPK)

Treść: Wstęp. – 1. Założenia generalne. – 2. Istotne komponenty kan. 125 § 1 KPK. – 2.1. Zewnętrzność przymusu. – 2.2. Przymus wywarty na osobę. – 2.3. Niemożliwość oporu wobec zastosowanego przymusu. – 3. Nieważność aktu dokonanego pod wpływem przymusu. – 4. Szczegółowe specyfikacje pryncypium określonego w kan. 125 § 1 KPK. – Zakończenie.

Wstęp

Pierwszą wadą aktu prawnego ujętą w kan. 125 KPK jest wada powstała z aktu dokonanego pod wpływem przymusu. W paragrafie pierwszym tej regulacji postanowiono: „Akt dokonany na skutek zewnętrznego przymusu wywartego na osobę, któremu nie mogła się w żaden sposób oprzeć, należy uważać za niedokonany”. Zapis tego kanonu stanie się przedmiotem uwagi w niniejszym opracowaniu.

1. Założenia generalne

W prawie rzymskim desygnatami terminu „vis” były: przemoc oraz siła¹. Komentatorzy są zgodni co do tego, iż pojęcie „vis” występujące w kan. 125 § 1 KPK należy wiązać z przymusem fizycznym (*vis*

---

¹ Por. T. REHLIS, *Vis*, w: *Leksykon tradycji rzymskiego prawa prywatnego*. Podstawowe pojęcia, red. A. Dębiński, M. Jońca, Warszawa 2016, s. 388.

physica)². Innym pojęciem przejętym również z prawa rzymskiego, często stosowanym w doktrynie kanonistycznej jest „vis absoluta”³. W literaturze występują też inne określenia: „vis ablativa”, „coactio absoluta”, czy też „vis extrinseca”⁴.

Słowo „vis physica” stoi w opozycji do „vis moralis”, która jak zauważyli Valesio De Paolis i Andrea D’Auria jest „relativa tantum”⁵. Na marginesie należy dodać, iż kwestia „vis relativa” stała się przedmiotem dyskusji w trakcie prac kodyfikacyjnych. Poruszając ten problem Sekretarz Komisji podkreślił, iż różnica pomiędzy *vis absoluta* i *vis relativa* jest istotna, ponieważ w przypadku pierwszej akt prawny nie istnieje, w przypadku drugiej natomiast akt istnieje, ale jest wadliwy⁶.

Kanoniści sformułowali różne definicje przymusu. Przytoczymy niektóre z nich. Mówiąc o przymusie przywołani przed chwilą De Paolis i D’Auria napisali, iż idzie o zmuszanie kogoś do czynienia czegoś lub do zaniechania czegoś⁷. Bardziej rozbudowaną, a zarazem bardziej precyzyjną definicję wypracował Commarus Michiels określając przymus jako: „[...] actio seu motio physica a persona extranea immediate in corpus agentis magisque in specie in organa executiva exercitata, qua agens modo praeponenti sue irresistibiliter flectitur ad ponendam determinatum actum externum”⁸.

Giuseppe Dossetti w klasycznej już dziś monografii „La violenza nel matrimonio in diritto canonico” wymienił trzy komponenty charakterystyczne dla działania, o którym mowa. Stwierdził on, iż

---

² Por. L. CHIAPPETTA, *Il Codice di Diritto Canonico*, t., 1, Roma 1996, s. 189.

³ Szerzej na ten temat zob. W. LITEWSKI, *Słownik encyklopedyczny prawa rzymskiego*, Kraków 1998, s. 276.

⁴ Por. F. FALCHI, *Violenza (en el acto jurídico)*, w: *Diccionario general de derecho canónico*, red. J. Otaduy, A. Viana, J. Sedano, t. 7, Pamplona 2012, s. 918.

⁵ Por. V. DE PAOLIS, A. D’AURIA, *Le norme generali di Diritto Canonico. Commento al Codice di Diritto Canonico*, Roma 2008, s. 349.

⁶ Por. PONTIFICIA COMMISSIO CODICI IURIS CANONICI RECOGNOSCENDO, *Coetus Studiis «De personis phisicis et moralibus»*. Sessio IV, *Communicationes* 21 (1989), s. 152.

⁷ Por. V. DE PAOLIS, A. D’AURIA, *Le norme generali...*, s. 347.

⁸ Por. G. MICHIELS, *Principia generalia de personis in Ecclesia*, Parissis-Tornaci-Romae 1955², s. 614.

po pierwsze, chodzi o siłę zewnętrzną, której ofiara w żaden sposób nie może się oprzeć; po drugie, siłę, która oddziałuje wprost na ciało ofiary; po trzecie, siłę, która znosi całkowicie wolność decyzyjną osoby przymuszanej⁹.

Kontynuując te wstępne rozważania pragniemy przywołać jeszcze twierdzenie Michela Thériault, który komentując zapis kan. 125 § 1 KPK trafnie zauważył, iż w tym przypadku nie chodzi o jakiegokolwiek przymuszane działanie, lecz o działanie wywołujące ściśle określony skutek prawny ze względu na to, że osoba poszkodowana znalazła się w sytuacji bez wyjścia¹⁰.

W analizowanej regulacji występują pewne komponenty zarówno podmiotowe, jak i przedmiotowe, których splót prowadzi do nieważności aktu prawnego. Są nimi: po pierwsze, zewnętrzność; po drugie, przymus wywarty na osobę; po trzecie, niemożliwość oporu wobec zastosowanego przymusu.

2. Istotne komponenty kan. 125 § 1 KPK

2.1. Zewnętrzność przymusu

W kan. 125 § 1 KPK prawodawca wyraźnie określił jeden przymiot przymusu, wskazując na zewnętrzność. W literaturze parametr ten określa się też mianem „*causa libera*”. Oznacza to zatem, że przymus powinien pochodzić od innej osoby; nie wyklucza się również możliwości jego pochodzenia od osoby trzeciej¹¹. Wada aktu prawnego, o której mowa wiąże się bowiem z konkretnym celowym siłowym działaniem. Działanie to na przykład, może przejawiać się w zmuszaniu kogoś do podpisania jakiegoś dokumentu¹². W tym wypadku

---

⁹ Por. G. DOSSETTI, *La violenza nel matrimonio in diritto canonico*, Milano 1998², s. 86.

¹⁰ Por. M. THÉRIAULT, *Comento al can. 125 CIC*, w: *Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*, red. A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez – Ocaña, t. 1, Pamplona 1996, s. 825.

¹¹ Por. H. PREE, *Allgemeine Normen*, w: *Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, red. K. Lüdicke, t. 1, Essen 1985, ad 125, 4.

¹² Por. F. FALCHI, *Violenza...*, s. 918.

nie ma znaczenia, jakich środków użył przymuszający¹³. Poruszając ten problem Stankiewicz podkreślił, iż niepoprawna byłaby też teza, że dyspozycja tego kanonu odnosi się jedynie do zewnętrznego charakteru przymusu (*vis ab extrinseco*), a nie odnosi się do charakteru fizycznego (*vis physica*). O zasadności jej świadczy normatywny zwrot „ab extrinseco perosnae illata”¹⁴.

Należy dodać, iż z zewnętrżnością, w przeciwieństwie do bojaźni, która może mieć także charakter pośredni, wiąże się bezpośrednio. Poruszając tę kwestię Helmut Pree skonstatował, iż w tym wypadku idzie o związek przyczynowy zachodzący pomiędzy przymusem oraz działaniem podjętym przez jego ofiarę¹⁵.

Kanoniści w kontekście rozważań na temat zewnętrżności przymusu poruszają jeszcze problem konieczności podjęcia decyzji ofiary w sferze zewnętrżnej¹⁶. Komentatorzy Kodeksu z 1917 roku w komentarzu do kan. 103 § 1 CIC/17 podkreślali, iż podjęty przez ofiarę akt powinien być aktem wyrażonym w sferze zewnętrżnej¹⁷. Nie idzie więc o niemożliwość wewnętrżną podjęcia działania, gdyż ta podpada pod inną kategorię, jaką jest niezdolność natury psychicznej¹⁸. W tym miejscu należy zauważyć, iż wymóg ten *implicite* wynika z założeń

---

¹³ Por. R. SOBAŃSKI, *Komentarz do kan. 125 KPK*, w: J. Krukowski, R. Sobański, *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 1, Poznań 2003, s. 205.

¹⁴ Por. A. STANKIEWICZ, *Vizi della volontà: la violenza (can. 125 §§ 1- 2 CIC) e la „condicio sine qua non” (can.126 CIC)*, w: *L'atto giuridico nel diritto canonico*, Città del Vaticano 2002, s. 195: „Al riguardo non sembra convincente l'argomento che la norma stabilisce soltanto il carattere estrinseco della violazione (*vis ab extrinseco*) e non il suo carattere immediatamente corporeo o fisico (*vis physica*), in quanto il contesto di espressione normativa «ex vi ab extrinseco personae illata», e le tradizioni canonistica non sembrano favorire questa ipotesi”.

¹⁵ Por. H. PREE, *Allgemeine Normen*, ad 125, 3.

¹⁶ Por. V. DE PAOLIS, A. D'AURIA, *Le norme generali...*, s. 347-348.

¹⁷ Por. G. MICHIELS, *Principia generalia...*, s. 615; F. WERNZ, P. VIDAL, *Ius Canonicum*, t. 2, Romae 1923, s. 38.

¹⁸ Por. A. STANKIEWICZ, *Vizi della volontà*, s. 195.

generalnej teorii aktu prawnego, zgodnie z którymi akt ludzki powinien być on wyrażony w sferze zewnętrznej¹⁹.

Odnosząc się do tej kwestii Navarrete napisał, iż w tym wypadku obowiązują następujące zasady: po pierwsze, jeśli ofiara opiera się zarówno zewnętrznie, jak i wewnętrznie tak, że w żaden sposób nie jest w stanie się sprzeciwić napastnikowi, to akt ten jest niepoczytalny; po drugie, jeśli ofiara zewnętrznie opiera się, lecz wewnętrznie przyzwala na podjęte działanie, to jest rzeczą wiadomą, iż w sferze zewnętrznej akt ten jest aktem niepoczytalnym; w sferze wewnętrznej natomiast będzie aktem poczytalnym; po trzecie, jeśli ofiara zachowuje się pasywnie bez stawiania jakiegokolwiek oporu, jednocześnie nie przyzwalając nań wewnętrznie, to akt dokonany zewnętrznie uchodzi za ważny, ale jest on niemoralny; po czwarte, akt, o którym traktuje kan. 125 § 1 KPK nie jest skuteczny prawnie również w sytuacji, gdy ofiara uzna, że stawianie oporu byłoby bezużyteczne²⁰.

2.2. Przymus wywarty na osobę

Z treści kan. 125 § 1 KPK wynika, że przymus powinien być wywarty na osobę (*personae illata*). Na marginesie należy dodać, iż w kan. 103 § 1 CIC/17 ustawodawca stanowił, iż przymus mógł być wywierany zarówno na osobę fizyczną, jak i moralną. W analizowanej normie natomiast nie występuje to rozróżnienie, ponieważ znalazł się w nim jedynie termin „osoba”. Według Pree’a, pomimo tego zapis tej regulacji odnosi się także do osób prawnych. A zatem jeśli wystąpiłby przymus wywierany na osobę prawną, to jest rzeczą oczywistą, iż nie byłby on wprawdzie wywierany na osobę prawną jako taką, bo ta istnieje na podstawie fikcji prawnej, ale na osoby

---

¹⁹ Takie definicje aktu prawnego wypracowali m. in. G. Michiels i Robleda. Zob. G. MICHIELS, *Principia generalia...*, s. 372; O. ROBLEDA, *La nulidad del acto jurídico*, Roma 1964, s. 7 i 14. Szerzej na ten temat zob. G. DZIERŻON, *Niezdolność do zawarcia małżeństwa jako kategoria kanoniczna*, Warszawa 2002, s. 28.

²⁰ Por. U. NAVARRETE, *La „vis vel metus”, difetto e vizio del consenso*, w: *La „vis vel metus” nel consenso matrimoniale canonico* (can. 1103), Città del Vaticano 2006, s. 15.

fizyczne ją reprezentujące. Austriacki kanonista nie wyklucza, że taka presja mogłaby też być wywierana na organy kolegialne²¹.

2.3. Niemożliwość oporu wobec zastosowanego przymusu

W omawianym kan. 125 § 1 KPK ustawodawca określił przedmiotowe konsekwencje wynikające z działania pod przymusem. Stwierdził on, iż podjęte przez sprawcę działanie powinno mieć tak radykalny charakter, że jego ofiara nie mogłaby się mu w żaden sposób oprzeć (*nequamquam resistere potuit*). Oznacza to zatem, iż osoba poszkodowana nie mając innej alternatywy musiałaby się zachować tak, a nie inaczej²². Jeśli natomiast wystąpiłyby takie uwarunkowania, że mogłaby się ona zachować inaczej, a tego nie uczyniła, to wtedy, akt byłby ważny, ale mógłby zostać on uznany jako dokonany z pomniejszoną poczytalnością²³. Jak pisze Stankiewicz, wprowadzenie przez ustawodawcę takiego parametru normatywnego sprawia, iż substancjalnie dokonany akt jest pozbawiony wszelkiej woliwności²⁴. Poruszając ten wątek Dossetti rozróżniał pomiędzy „violenza” i „azione coatta”. Termin „violenza” odniósł on do „vis absoluta”; pojęcie natomiast „azione coatta” wiązał on z kasusem w którym sprawca czynu nie działał tak intensywnie, że ofiara czynu miała pewną możliwość stawiania oporu. Tłumacząc ten problem włoski kanonista podkreślił, iż skutek określony w kan. 103 § 1 CIC/17 mogłaby wywołać jedynie „vis absoluta”. W hipotezie bowiem, o której traktowano w tej regulacji nie szło wyłącznie o mechaniczny zewnętrzny nacisk wywierany na ofiarę, ale ważny był również jej stan psychiczny wyrażający się w pozbawieniu jej wymaganej prawem zdolności decyzyjnej²⁵. Nie było natomiast, zdaniem kanonisty, istotne

---

²¹ Por. G. MICHIELS, *Principia generalia...*, s. 615; H. PREE, *Allgemeine Normen*, ad 125, n. 6.

²² Por. V. DE PAOLIS, A. D'AURIA, *Le norme generali...*, s. 349.

²³ Por. Tamże.

²⁴ Por. A. STANKIEWICZ, *Vizi della volontà...*, s. 195.

²⁵ Por. G. DOSSETTI, *La violenza...*, s. 88: „Ritorna a proposito di questo requisito, la solita confusione tra la violenza in se l'azione coatta. Si può infatti, avere violenza assoluta, sebbene la forza operante non sia così intensa da escludere qualunque

to, czy ona stawiała opór, czy też tego nie czyniła²⁶. Ciekawą sytuację opisali w swym „Komentarzu” Winfried Aymans i Klaus Mörsdorf. Wskazali oni, iż w praktyce nie można wykluczyć sytuacji w której użyto narkotyków, czy też zastosowanoby hipnozę, aby doprowadzić do sytuacji, o której mowa w kan. 125 § 1 KPK²⁷.

3. Nieważność aktu dokonanego pod wpływem przymusu

Tłumacz polski tłumacząc zapis kan. 125 § 1 KPK w kwestii nieważności aktu użył określenia „należy uważać za niedokonany”, co prawodawca kościelny oddał za pomocą zwrotu „pro infecto habetur”. W porządku wschodnim w kan. 32 opublikowanego 2 czerwca 1957 roku przez papieża Piusa XII motu proprio „Cleri sanctitate” podobnie jak w kan. 103 § 1 CIC/17 występowało także to samo pojęcie²⁸. Obecnie w kodyfikacji wschodniej nie występuje ono jednak, gdyż zastąpiono je terminem „nullus” (kan. 932 KKKW)²⁹.

Użycie przez ustawodawcę takiego określenia według większości kanonistów wskazuje na to, iż w tej hipotezie spotykamy się z najbardziej radykalną formą nieważności aktu prawnego. Odnosząc się do tej kwestii Stankiewicz pisze „nie- akcie” (*non-atto*) wyrażającym

---

possibilità di resistenza da parte della vittima, purché essa forza sia diretta esclusivamente ad agire sulle potenze esecutive del soggetto passivo; perché, invece si abbia una manifestazione assolutamente coatta; occorre che le manifestazione sia stata provocata dall'esterna energia, ma che anche psicologicamente non ci sia in essa alcun concorso della volontà interiore della vittima. Questo concorso interiore, almeno virtuale, non può essere escluso se la forza in atto consente una resistenza, cioè lascia alla vittima la possibilità di sottrarre i suoi organi all'azione esterna su di essi esercitata: può mancare (ma non necessariamente) solo se la coazione è irresistibile”.

²⁶ Por. W. AYMANS, K. MÖRSDORF, *Kanonisches Recht*, t. 1, Padeborn – München – Wien – Zürich 1991, s. 346.

²⁷ Por. Tamże.

²⁸ Por. PIUS XII, *Litterae Apostolicae motu proprio datae Cleri sanctitate-2.06. 1957*, AAS 39 (1957), s. 445: „Actus, quae persona sive physica, sive moralis ponit ex vi extrinseca illata, cui resistere non possit, pro infectis habentur”.

²⁹ Szerzej na ten temat zob. F. FALCHI, *Violenza...*, s. 918.

się w nieskuteczności, czy też niezaistnieniu aktu prawnego³⁰. Z kolei De Paolis i D'Auria poruszając ten problem piszą, iż nieważność ta wynika z całkowitego braku wolitywności. Osoba w takich okolicznościach nie jest odpowiedzialna za podjęte działanie³¹. Zdaniem komentatorów, akt ten jest aktem nieistniejącym; w tym wypadku bowiem nie idzie o prostą nieważność (*semplice nullità*), ale o wadę o wiele bardziej radykalną, która poważnie deformuje akt prawny³². W tej sytuacji osoba nie jest zdolna do podjęcia aktu ludzkiego (*actus humanus*)³³, gdyż nie ma ona zdolności do autodeterminacji³⁴. Taki pogląd wyraził również Stankiewicz utrzymując, że akt ten jest wprawdzie *actus hominis*, ale nie jest aktem ludzkim³⁵. Niektórzy autorzy w swych rozważaniach nawiązują do założeń generalnej teorii aktu prawnego. I tak według Thériault'a, w tym wypadku elementy materialne aktu nie konstytuują aktu prawnego³⁶. Pree natomiast mówi o braku elementów konstytutywnych aktu³⁷.

Kończąc ten passus należy jeszcze zauważyć, iż tak radykalna nieważność aktu niesie za sobą dalsze konsekwencje z punktu widzenia rozwiązań systemowych. Mianowicie, skutkuje ona tym, że akt ten

---

³⁰ Por. A. STANKIEWICZ, *Vizi della volontà*, s. 195.

³¹ Por. V. DE PAOLIS, A. D'AURIA, *Le norme generali...*, s. 348.

³² Por. Tamże: „Più precisamente dovremmo qui parlare di un atto inesistente, in quanto laddove nella formazione di un atto umano non è affatto rinvincibile il consenso non si tratta di semplice nullità, ma di un vizio ben più grave che difforma, fino a renderla irriconoscibile, la stessa struttura giuridico-metafisica del atto o del istituto. L'atto posto per la violenza fisica non esiste, se non materialmente ed estremamente”.

³³ Por. E. REGATILLO, *Institutiones iuris canonici*, Santander 1961, s. 170; C. REDAELLI, *Commento al can. 125 CIC*, w: *Codice di diritto canonico commentato*, Milano 2017⁴, s. 174.

³⁴ Por. F. FALCHI, *Violenza...*, s. 918.

³⁵ Por. A. STANKIEWICZ, *Vizi della volontà*, s. 194.

³⁶ Por. M. THÉRIAULT, *Comento al can. 125 CIC*, s. 825.

³⁷ Por. H. PREE, *Allgemeine Normen*, ad 125, n. 8.

nie może zostać sanowany³⁸. Oprócz tego, w tym przypadku nie ma zastosowania domniemanie ujęte w kan. 125 § 2 KPK³⁹.

4. Szczegółowe specyfikacje pryncypium określonego w kan. 125 § 1 KPK

W Kodeksie z 1983 r. znajdujemy szczegółowe specyfikacje pryncypium określonego w kan. 125 § 1 KPK. W literaturze wskazuje się na: po pierwsze, kan. 643 § 1, n. 4, zgodnie z którym wstąpienie do instytutu życia konsekrowanego pod przymusem jest nieważne; po drugie, kan. 656, n. 4 i 658 w których do ważności zarówno profesji czasowej, jak i wieczystej wymaga się, aby zostały one złożone bez przymusu; po trzecie, kan. 1103 KPK, w myśl którego małżeństwo zawarte pod wpływem przymusu jest nieważne; po czwarte, kan. 1200 w którym czytamy, że przysięga złożona pod przymusem jest nieważna; po piąte, kan. 1538 w którym postanowiono, że przyznanie sądowe jest pozbawione mocy prawnej, jeśli zostało złożone pod przymusem; po szóste, kan. 1620, n. 3, według którego wyrok sędziego wydany pod wpływem przemocy jest nieważny⁴⁰.

Zakończenie

W obowiązującym Kodeksie użycie przymusu fizycznego jest jedynie dozwolone na mocy kan. 1323, n. 5 KPK w przypadku obrony własnej. Generalnie rzecz biorąc ustawodawca zabrania działania siłowego, czego przykładem jest dyspozycja kan. 125 § 1 KPK. Hipoteza ujęta w tej normie w praktyce znajduje bardzo nikłą aplikację. Sytuacja bowiem w niej określona zdarza się niezwykle rzadko⁴¹.

W doktrynie nie ma wątpliwości co do tego, iż pryncypium skodyfikowane w tej regulacji pochodzi z prawa naturalnego⁴². „Ratio legis” tej zasady wynika z faktu, iż zastosowany przez sprawcę przymus

---

³⁸ Por. Tamże.

³⁹ Por. R. SOBAŃSKI, *Komentarz do kan. 125 KPK*, s. 205.

⁴⁰ Por. A.. STANKIEWICZ, *Vizi della volontà*, s. 190.

⁴¹ Por. Tamże, s. 193.

⁴² Por. F. WERNZ, P. VIDAL, *Ius Canonicum*, s. 38.

sprzeciwia się pryncypialnej zasadzie miłości, godzi w godność osoby ludzkiej naruszając jej fundamentalne prawo do wolności decyzyjnej⁴³. Cechami charakterystycznymi mechanizmów ujętych w tej normie są: po pierwsze, działanie fizyczne skierowane bezpośrednio na ciało ofiary; po drugie, brak możliwości podjęcia przez nią aktu ludzkiego; po trzecie, działanie zmierzające do kategoriycznego ograniczenia wolności wyboru ofiary, czego skutkiem jest niezastnienie aktu prawnego⁴⁴.

Zasada określona w kan. 125 § 1 KPK jest oczywistością, dlatego nie ma potrzeby jej kodyfikacji. Uczyniono to jednak ze względu na to, aby nie było wątpliwości co do skutków jakie wywołuje przymus fizyczny o parametrach określonych w tym kanonie.

Invalidity of a juridic act placed out of force (can. 125 § 1 CIC)

The analyses of the content of can. 125 § 1 CIC proves that the principle codified in this regulation originates from natural law. "Ratio legis" of this law results from the fact that the force used by a violator stands in opposition to the principled rule of love and undermines the dignity of a human person by violating the fundamental right to freedom of will. Characteristic features of the mechanisms described in this norm are: firstly, physical force inflicted on a person's body; secondly, lack of possibility to perform a human act; thirdly, actions intended to explicitly restrain one's freedom of will, as a result of which a juridic act is considered as never to have taken place. The author's opinion is that the regulation included in can. 125 § 1 CIC is obvious and therefore no codification should be necessary. He believes that the norm was codified so that there would be no doubts concerning the articulated results of physical force in the case of a hypothesis described in this canon.

SŁOWA KLUCZOWE: akt prawny; przymus; niezastnienie aktu prawnego

KEY WORDS: juridic act; force; invalidity of a juridic act

---

⁴³ Por. A. STANKIEWICZ, *Vizi della volontà*, s. 193; E. MOLANO, *Commento al can. 125 CIC*, w: *Codice di Diritto Canonico e le leggi complementa*, red. J. Arrieta, Roma 2007, s. 139.

⁴⁴ Por. G. DOSSETTI, *La violenza...*, s. 86.

NOTA O AUTORZE:

Ks. prof. dr hab. Ginter Dzierżon – profesor zwyczajny, kierownik Katedr Katedry Historii, Teorii i Norm Ogólnych Prawa Kanonicznego na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Autor ponad 270 opracowań z zakresu prawa małżeńskiego, norm ogólnych prawa kanonicznego oraz teorii prawa, w tym sześciu monografii. Członek Consociatio Internationalis Iuris Canonici Promovendo (Rzym) oraz Stowarzyszenia Kanonistów Polskich.